

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

ІННОВАЦІЇ В СУДНОБУДУВАННІ ТА ОКЕАНОТЕХНІЦІ

XI Міжнародна науково-технічна конференція

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ ЧАСТИНА II

24 – 25 вересня 2020 р.

*Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
просп. Героїв України, 9*

Миколаїв • НУК • 2020

УДК 001.895:629.5
І 66

ОРГАНІЗАТОРИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМПАНІЯ «АМІКО ГРУПП»
ПІВДЕННИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР НАН УКРАЇНИ І МОН УКРАЇНИ
МОРСЬКЕ ІНЖЕНЕРНЕ БЮРО
АТ «ЗАВОД «ЕКВАТОР»
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ УКРАЇНИ
У МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
АСОЦІАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ УКРАЇНИ
ДП «ДОСЛІДНО-ПРОЕКТНИЙ ЦЕНТР КОРАБЛЕБУДУВАННЯ»
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ»
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БАТУМСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАВІГАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ГРУЗІЯ)
ХАРБІНСЬКИЙ ІНЖЕНЕРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (КИТАЙ)
УНІВЕРСИТЕТ НАУКИ І ТЕХНОЛОГІЙ ЦЗЯНСУ (КИТАЙ)
ШАНЬДУНСЬКИЙ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (КИТАЙ)
ГДАНЬСЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ПОЛЬЩА)
ЗАХІДНО-ПОМЕРАНСЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ПОЛЬЩА)
КОШАЛІНСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ПОЛЬЩА)

**Матеріали публікуються за оригіналами, наданими авторами.
Претензії до організаторів не приймаються.**

Відповідальний за випуск:
Блінцов Володимир Степанович

І 66 **Інновації** в судобудуванні та океанотехніці : Матеріали XI Міжнародної науково-технічної конференції, в 2 ч. — Ч. 2. — Миколаїв : НУК, 2020. — 414 с.

У збірнику наведенні матеріали XI Міжнародної науково-технічної конференції «Інновації в судобудуванні та океанотехніці». Збірник становить інтерес для наукових працівників, викладачів, інженерів та студентів.

УДК 001.895:629.5

ISBN:978-966-321-XXX-X

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2020

Секція. 11.

ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ФАХІВЦІВ

УДК 378(477)(091)

ГУМАНІТАРНА ОСВІТА В ТЕХНІЧНИХ ЗВО: НОВІ ВИКЛИКИ, УКРАЇНА І НУК

Бобіна Олег Валерійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін¹,
Вашкевич Віктор Миколайович, доктор філософських наук, професор кафедри соціальної філософії, філософії
освіти та освітньої політики²

¹Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова; ²Національний педагогічний
університет імені М.П.Драгоманова

¹Україна, Миколаїв; ²Україна, Київ

¹oleg.bobina@nuos.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-1920-8341>; ²gileya.org.ua@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1312-4315>

Анотація. Сучасна фахова освіта не може бути вузько спеціалізована. Фахові знання швидко втрачають свою актуальність, через прискорений розвиток науки й технологій. Особистість може зберегти себе в сучасному світі за допомогою гуманітарних базових принципів. НУК має свої традиції гуманізації й гуманізації вищої інженерної освіти.

Ключові слова: освіта, інженер, гуманітарний, НУК, історія, компетентності, перспектива.

Значення гуманітарної й соціально-економічної підготовки для інженерів вищої кваліфікації не піддається сумніву ніде у світі. Суперечки йдуть лише про обсяг часу для дисциплін відповідного циклу. У розвинутому євроатлантичному світі немає єдиної моделі і стандартів викладання гуманітарних і соціальних наук. І якщо в Британії цим дисциплінам приділяють мінімум уваги (в силу освітніх традицій, але й там інженери вивчають інженерний менеджмент і право), то в США від 15% до 20% навчального часу виділяють на дисципліни гуманітарного й соціального циклу. Роль комуністичної партії Китаю, її історія, ідеї Мао залишаються в програмах усіх вищих закладів освіти цієї країни. Українська вища освіта пройшла складний шлях від заідеологізованих навчальних дисциплін до повного Хаосу і невизначеності. З одного боку, це лякає, а з іншого залишає певні можливості. Керівництво НУК у цьому сенсі зрозуміло і зберегло в тих межах, що можливі, гуманітарну підготовку інженерів.

Другий напрям розвитку гуманітарної підготовки інженерів – відкриття освітніх програм підготовки бакалаврів гуманітарного й соціального спрямування. Недолугими можна назвати думки про неможливість підготовки правників, філологів, журналістів у технічних ЗВО. Хрестоматійним уже став приклад відкриття в 1959 р. психологічної лабораторії в MIT, згодом відкриття факультету психології, а зараз інституту досліджень мозку з бюджетом у 350 млн \$ на двадцять років і це все в межах Школи гуманітарних і соціальних наук і мистецтва. Таким же хрестоматійним є приклад Caltech з його гуманітарними програмами. Найбільші технічні вищі школи України мають свої потужні системи гуманітарної підготовки. Але недоброякісна правляча верхівка постійно продукує і викидає в широкий загальний думки про «перевиробництво» юристів, економістів, філологів та ін. Зрозуміло, що ці думки прикривають загальну тенденцію – зменшення бюджетного фінансування системи ЗВО. Але незважаючи на це, всупереч недолугій політиці, технічні ЗВО розвивають свої гуманітарні й соціальні школи. НУК має свої традиції у сфері й гуманізації, і гуманітаризації навчання.

Якщо ми говоримо про гуманізацію навчання й особливо, рівноправне ставлення до студентів, то «НКІ»/НУК завжди відрізнявся і відрізняється дотримання цього принципу серед інших ЗВО Миколаєва. Якщо ми говоримо про неідеологізовану гуманітарну освіту, то її витoki сягають кінця 80-х – початку 90-х рр. XX ст. На чолі цього процесу стояв ректор Александров М. М., який поєднав у собі «технаря», спортсмена й естетично-розвинуту особистість, яка розуміла значення гуманітарної освіти для інженера. На таку позицію вплинули і стажування в США і Британії. За його ініціативи і підтримки на початку 90-х рр. почалася реорганізація гуманітарної освіти в кораблебудівному інституті. Була створена велика кафедра соціально-гуманітарних дисциплін, що викладала теорію, і кафедра культурології, яка була орієнтована на практичну естетичну діяльність. Була створена Музична вітальня. А згодом, усе це мало бути об'єднано в Гуманітарний інститут. Вже у 1992 р. маємо «Програму гуманітарної підготовки студентів» (Для підготовки інженера, 1992-1995 рр.). програма визначала мету, завдання, принципи, структуру гуманітарної підготовки. Мета гуманітарної підготовки – створення умов для всебічного розвитку особистості студента, який орієнтується на загальнолюдські, гуманістичні цінності, який долає технократичне і вузькопрофесійне мислення, і має розвинуте почуття професійної й моральної відповідальності. Серед основних завдань ставились, у тому числі і такі: розвиток основ світобачення, що забезпечує самовизначення фахівця в системі загальнолюдських цінностей, гнучку орієнтацію у швидкоплинному світі; засвоєння студентами методології пізнання і творчості, практичної діяльності й соціальної поведінки як головних умов досягнення успіху в житті, і за необхідності швидкої перекваліфікації і переорієнтації життєвих планів. Серед принципів гуманітарної підготовки визначились: демократизація навчального процесу, безперервний характер гуманітарної освіти протягом усього строку навчання в інституті, поєднання базового і варіативного компонента навчального процесу у сфері гуманітарної підготовки та ін.

Програма представляла вісім напрямів теоретичної підготовки: філологія (іноземна мова й українська мова), історія, філософія, культурологія, політологія-соціологія, економіка, право, фізична виховання. Пропонувалось 38 спецкурсів за цими напрямками. Практична частина включала в себе не лише заняття у вокальній студії, духовому оркестрі, участь у рок-групі, навчання гри на електрогітарі, баяні фортепіано, але й участь у театрі мод, драматичному театрі, студії молодих літераторів. Була навіть студія фотомоделей. Про те, як реалізовувалася ця ідея згадує В. Ю. Черницький [Всі матеріали в архіві автора].

До початку 90-х рр. відносяться і перші спроби відкриття нових гуманітарних спеціальностей. І якщо «Право» вдалося відкрити, то зі спеціальністю «Психологія», через різні об'єктивні й суб'єктивні причин цього зробити не вдалось. На чолі цих процесів, поряд із ректором стояли відомі викладачі – Вашкевич В. М., Коваль М. Г., Черницький В. Б., Щукін Є. О. Після смерті Александрова М. М. процес загальної гуманітаризації загальмувався. Але швидко розвивались спеціальність «Правознавство». Викладачі кафедри соціально-гуманітарних дисциплін здобули унікальний досвід політехнологічної діяльності. Активно працювала «Музична вітальня» і творчі студентські колективи.

Та в 1998 р. ідея Гуманітарного інституту отримала своє «нове дихання». А у 2000 р. відкрито ще три нові спеціальності: «Прикладна лінгвістика», «Дизайн», «Олімпійський і професійний спорт». Разом із спеціальністю «Правознавство» вони склали основу Миколаївського гуманітарного інституту.

Разом з тим, в перше десятиліття XXI ст., політикою Міністерства освіти і науки України різко зменшувалась кількість годин на викладання дисциплін гуманітарного і соціального блоку. Відкрито почав реалізувати цю політику міністр освіти в т. зв. «Помаранчевому уряді» Вакарчук І. О. (1947–2020). Через скорочення годин перестали викладатись етика, релігієзнавство, культурологія, конфліктологія. До мінімуму зменшено викладання філософії, історії, політології, соціології, економіки, права. І це в умовах нестійкої демократії, відсутності громадянських і академічних свобод, збереження промосковських інтелектуальних традицій і практик. В НУК дуже обережно ставились до новачків міністрів, які керували освітою не більше двох-трьох років. Завдяки таким підходам вдалось зберегти викладання базових гуманітарних дисциплін. Збереження викладання цих дисциплін в НУК є безсумнівним досягненням всього колективу. З 2016 р. всі ЗВО України почали реалізувати політику «вільного вибору дисциплін». Це відкриває певні можливості для виживання гуманітарних і соціальних дисциплін.

В 2018–2019 рр. гуманітарна освіта в НУК посилилась відкриттям нових спеціальностей: «Психологія», «Реклама і зв'язки з громадськістю». В 2020 р. підготовлена ліцензійна справа нової спеціальності. Таким чином НУК, на початок третього десятиліття XXI ст., має досить потужну гуманітарному складову як загально-фахової підготовки інженерів так і спеціалізованої гуманітарної підготовки. В сучасну систему гуманітарної підготовки в НУК входить Гуманітарний інститут (п'ять спеціальностей), Факультет морського права, виставкова зала «АРГО», три музеї. Зрозуміло, що тепер стоїть питання перспектив розвитку гуманітарної підготовки в НУК. І якщо внутрішні умови (підтримка адміністрації і колективу, фінансові умови, кадровий потенціал) сприяють

такому розвитку, то зовнішнє середовище – політика держави у сфері вищої освіти – не дає такої впевненості. Сучасна політика включає в себе обмеження фінансування, скорочення кількості ЗВО, жорсткі (майже такі що не можна виконати) умови ліцензування та акредитації, штучні обмеження для розвитку регіональної (провінційної) освіти, намагання зосередити вищу освіту в кількох великих центрах України, ігнорування принципу автономії вищих навчальних закладів (особливо в сфері фінансів) та ін. Все це негативно впливає лише на розвиток не гуманітарної освіти.

Але сучасна дійсність і реальне життя свідчить про нові якості і змісти всієї освіти, які мають бути реалізовані. Так євроатлантичний світ вимагає нових якостей від фахівця вищого класу. Ці якості пов'язані з soft skills, emotional intelligent (EI), соціальною інженерією, корпоративною етикою, екологізмом, психологічним здоров'ям, здоровим способом життя. Так в 2006 р. Європарламент і Рада Європи визначили вісім базових компетентностей особистості, які дозволяють їй реалізувати свій життєвий потенціал протягом всього життя, і набуваються в процесі навчання теж протягом свого життя. До таких компетентностей відносять вміння спілкуватись рідною і іноземною мовами; математична грамотність і базові компетентності в науці і технологіях; комп'ютерна грамотність; опанування освітніх навичок; соціальні і громадянські компетентності; почуття новачки і підприємництва; знання і здатність самовираження в культурній сфері. В 2018 р. Євросоюз оновив компетентності [1].

Таким чином якісні показники визначені. А от шляхи досягнення, через позицію держави губляться в тумані невизначеності. Лише завдяки великим зусиллям ЗВО гуманітарна складова вищої технічної освіти продовжує розвиватися.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Локшина, О. І. (2019). Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя: оновлене бачення 2018 року. *Український педагогічний журнал*, 3, 21-30.

Bobina Oleg, Vashkevych Viktor

Humanities education in technical institutions of higher education: new challenges, Ukraine and NUS
Modern vocational education cannot be narrowly specialized. Professional knowledge is rapidly losing its relevance due to the accelerated development of science and technology. A person can preserve himself in the modern world with the help of humanitarian basic principles. NUS has its own traditions of humanization and humanization of higher engineering education.

Key words: education, engineer, humanitarian, NUS, history, competencies, perspective.

УДК 811:378.6

РОЗВИТОК МОВНОЇ ОСВІТИ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ МОРСЬКОГО ПРОФІЛЮ У XX- НА ПОЧ. XXI СТ.

Трибулькевич К. Г.

доктор педагогічних наук, доцент, Національний університет кораблебудування ім. адм. Макарова, Україна, м. Миколаїв

<https://orcid.org/0000-0002-1907-7011>

Tribulkevich@gmail.com

Анотація

Здійснено аналіз етапів розвитку морської освіти у період з 1900 до 2019 рр.. Визначено роль вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти морського профілю на прикладі Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова. Зроблено висновок про три піки зростання уваги до вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти морського профілю.

Ключові слова: заклади вищої освіти морського профілю; іноземні мови; прикладна лінгвістика; історія морської освіти; суднобудування; професійні компетенції; Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, міжкультурна комунікація.

Вступна частина. Вимогою часу є підготовка висококваліфікованих фахівців зі знанням іноземної мови, готовністю до міжкультурної комунікації, міжнародної професійної взаємодії, адаптованих до полікультурного соціального простору. Проте важливість вивчення іноземних мов у закладах морського профілю була очевидною і у більш ранній період.

Дотримання Закону України «Про заходи щодо державної підтримки суднобудівної промисловості України», слідування Манільським правам 2010 року до Кодексу підготовки моряків, дотримання вимог Конвенції про працю в морському судноплаванні, реалізація стратегії «Європа – 2020» та основні освітні